

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 27 ΜΑΪΟΥ 2013
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. Επειδή βλέπουμε ότι η κάθε πόλη είναι ένα είδος κοινότητας και ότι κάθε κοινότητα έχει συσταθεί για την επίτευξη κάποιου αγαθού (πράγματι όλοι κάνουν τα πάντα για χάρη εκείνου που θεωρείται ότι είναι καλό), είναι φανερό ότι όλες αποβλέπουν σε κάποιο αγαθό και, φυσικά, στο ανώτερο απ' όλα τα αγαθά αυτή που είναι ανώτερη απ' όλες και κλείνει μέσα τις όλες τις άλλες. Αυτή είναι η λεγόμενη πόλη ή κοινωνία πολιτική.

Επειδή όμως η πόλη ανήκει στην κατηγορία των σύνθετων πραγμάτων, όπως όλα εκείνα τα πράγματα που το καθένα τους ένα «όλον», αποτελούμενο όμως από πολλά μέρη, είναι φανερό ότι πρέπει πρώτα να ψάξουμε να βρούμε τι είναι ο «πολίτης» · γιατί η πόλη είναι κάποιο σύνολο πολιτών. Επομένως πρέπει να εξετάσουμε ποιόν πρέπει να ονομάζουμε πολίτη και ποια είναι η ουσία της έννοιας «πολίτης». Και πράγματι για το περιεχόμενο της λέξης «πολίτης» διατυπώνονται πολλές φορές διαφορετικές μεταξύ τους γνώμες· δεν υπάρχει δηλαδή μια γενική συμφωνία για το περιεχόμενο της λέξης «πολίτης» γιατί κάποιος, ενώ είναι πολίτης σ' ένα δημοκρατικό πολίτευμα, συχνά δεν είναι πολίτης σ' ένα ολιγαρχικό πολίτευμα.

B1. Η συλλογιστική πορεία που ακολουθεί ο Αριστοτέλης εντάσσεται στον τρόπο με τον οποίο συνήθιζε να διατυπώνει τους συλλογισμούς του: αρχίζει με μια γενική πρόταση που αναφέρεται στα κοινά θέματα και έπειτα περνά στα επιμέρους ζητήματα (παραγωγική συλλογιστική μέθοδος).

Συγκεκριμένα, δίνει τον ορισμό της έννοιας «πόλη» αρχίζοντας από την υπερκείμενη έννοια του γένους, δηλαδή την έννοια «κοινωνία» και προχωρώντας στην ειδοποιό διαφορά της από τις άλλες κοινωνίες, που είναι ο στόχος της, το ανώτερο απ' όλα τα αγαθά.

Ο συλλογισμός του μπορεί να διατυπωθεί ως εξής:

- Κάθε πόλη είναι ένα είδος κοινωνίας
- Κάθε κοινωνία έχει συγκροτηθεί για να επιτευχθεί κάποιο αγαθό

- Άρα όλες οι κοινωνίες αποβλέπουν σε κάποιο αγαθό
- Αυτή που είναι ανώτερη απ' όλες αποβλέπει στο ανώτερο απ' όλα τα αγαθά

Το τελευταίο συμπέρασμα προϋποθέτει τις εξής κρίσεις:

Κάθε κοινωνία επιδιώκει ένα αγαθό ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της.

Οι υποδεέστερες κοινωνίες επιδιώκουν υποδεέστερα αγαθά και οι ανώτερες ανώτερα αγαθά, άρα «ή πασῶν κυριωτάτη» θα επιδιώκει «τό κυριώτατον πάντων».

B2. Ο Αριστοτέλης αφού ανέφερε τους τρεις λόγους για τους οποίους πρέπει να απαντήσει σχετικά με το θέμα του τρόπου διακυβέρνησης και με τα χαρακτηριστικά του πολιτεύματος περνά με μια αναλυτική συλλογιστική πορεία στο ερώτημα «τι είναι πολίτης». Τη μετάβαση αυτή τη δικαιολογεί με τα επιχειρήματα ότι η πόλη ανήκει στην κατηγορία των σύνθετων πραγμάτων, είναι δηλαδή ένα όλον αποτελούμενο από πολλά μέρη. Δηλαδή η πόλη είναι ένα όλον, μέρος του οποίου είναι ο πολίτης.

Επομένως, οποιαδήποτε έρευνα για την έννοια της πόλης προϋποθέτει την έρευνα της έννοιας πολίτης (δηλ. ότι πρότερον ὁ πολίτης ζητητέος) και την αναζήτηση των χαρακτηριστικών του (ώστε τίνα...σκεπτέον) πολύ περισσότερο μάλλον που ο ρόλος του για την πολιτική τάξη είναι καθοριστικός.

B3. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη η ένωση πολλών συνοικισμών σχηματίζει την κοινότητα της «πόλης», την «τέλειον πόλιν». Η «πόλη» έχει ολοκληρωμένη αυτάρκεια, γιατί είναι η ευρύτερη και τελειότερη μορφή κοινωνίας, είναι η ολοκλήρωση της οικογένειας και του συνοικισμού, που είναι φυσικές υπάρξεις. Και αφού η πόλη αποτελείται από φυσικές υπάρξεις είναι και αυτή φυσική ύπαρξη. Ο σκοπός της δεν περιορίζεται μόνο στην διατήρηση της ζωής, στην απόκρουση των εξωτερικών εχθρών. Είναι κάτι πολύ υψηλότερο δηλαδή η ευδαιμονία των πολιτών σε τέλεια κοινότητα ζωής, γιατί η ευδαιμονία είναι «ψυχῆς ἐνέργειά τις κατ'ἀρετήν τελείαν». Γι' αυτόν το λόγο η πόλη είναι πρωτύτερα από τον κάθε άνθρωπο και από την οικογένεια, όπως ακριβώς τα μέρη ενός όλου εξαρτώνται από το όλο. Επειδή η αρετή αποτελεί το κύριο μέρος της ευδαιμονίας, ο Αριστοτέλης θεωρεί πρώτιστο έργο της πολιτείας την αγωγή των πολιτών σύμφωνα με την αρετή.

Συνοψίζοντας, η πόλη-κράτος είναι «τέλος», δηλαδή ολοκλήρωση του εξελικτικού κύκλου (οικία>κώμη>πόλις). Χαρακτηριστικά γνωρίσματα της αλλά και σκοποί της είναι η ευδαιμονία και η αυτάρκεια. Τέλος, η αυτάρκεια, καθώς είναι ολοκλήρωση, είναι και υπέρτατο αγαθό, γιατί, όταν η πόλη έχει αυτάρκεια, μπορεί να καλύψει μόνη της τις υλικές, ηθικές, πνευματικές και πολιτικές ανάγκες της.

B4. Η αρχαία ελληνική λέξη πόλις δεν είχε τη σημασία που έχει η δική μας λέξη «πόλη». Η αρχαία ελληνική λέξη πόλις αντιστοιχεί μάλλον στη δική μα έννοια «κράτος». Αυτή η πόλις-κράτος είναι στα Πολιτικά μια κοινότητα που την αποτελούν κυβερνώντες και κυβερνώμενοι, άρχοντες και αρχόμενοι. Είναι ένα όλον που το αποτελούν, όπως θα δούμε, μέρη· τα μέρη αυτά δεν χάνουν μέσα στο όλον τη δική τους φυσιογνωμία. Ως όλον λοιπόν η πόλις-κράτος αποτελείται από νόμοια μεταξύ τους στοιχεία· μερικά από αυτά ασκούν εξουσία, τα άλλα υπακούουν. Ως όλον η πόλις έχει για στόχο της την ευδαιμονία, κι αυτή πάλι είναι το αποτέλεσμα της αυτάρκειας, της απόλυτης μακάρι ανεξαρτησίας από οτιδήποτε βρίσκεται έξω από την πόλιν.

B5.

ενόραση	->	ὄρωμεν
σύσταση	->	συνεστηκυῖαν
κατάσχεση	->	περιεχούσα
σύγκλητος	->	καλούμενη
κειμήλιο	->	συγκειμένων
σκόπιμος	->	σκεπτέον
άρχοντας	->	ὀλιγαρχία
άφαντος	->	φανερὸν
ρήτο	->	λέγομεν
άφιξη	->	ἰκανόν

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ)

Γ1. Καταγγέλλεται λοιπόν και από κάποιους μέτοικους και υπηρέτες τίποτα σχετικό με τις Ερμαϊκές στήλες αλλά κάποιες αποκοπές (ακρωτηριασμοί) άλλων αγαλμάτων που είχαν γίνει πιο πριν από νεαρούς μεθυσμένους (σε κατάσταση μέθης) για αστείο και συγχρόνως ότι σε κάποια σπίτια τελούνται μυστήρια από ασέβεια. Γι' αυτά κατηγορούσαν και τον Αλκιβιάδη. Και αυτά πιστεύοντας εκείνοι που δυσανασχετούσαν πάρα πολύ με τον Αλκιβιάδη που (επειδή) τους στεκόταν εμπόδιο ώστε να μην έχουν βέβαιη την ηγεσία της δημοκρατικής μερίδας από τους ίδιους και επειδή θεώρησαν πως αν τον έδιωχναν (εξόριζαν) θα ήταν πρώτοι, τα μεγαλοποιούσαν και φώναζαν (σήκωναν κατακραυγή) πως και τα μυστήρια και η αποκοπή των Ερμαϊκών στηλών είχαν γίνει με σκοπό την κατάλυση της δημοκρατίας και πως τίποτα από αυτά δεν είχε γίνει χωρίς τη συμμετοχή εκείνου αναφέροντας ως τελική απόδειξη όλη την υπόλοιπη αντιδημοκρατική παράνομη συμπεριφορά του.

Γ2.

- τινά
- ὕβριν
- οὔσι
- μάλα
- ἐπαιτιῶ
- ὑποληφθεῖσι
- ἐξελῶεν
- βοᾷν
- ἔσται
- πεπράχθω

Γ3.α. Εμπρόθετος προσδιορισμός της αναφοράς στο ρ. «μηνύεται».

Εμπρόθετος προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου στη μτχ. παθητικής φωνής «γεγενημένοι».

Υποκείμενο στο ρ. «ποιεῖται». (απτική σύνταξη).

Αντικείμενο στο ρ. «έπητιώντο».

Γενική αντικειμενική στο «καταλύσει».

Γενική υποκειμενική στο «παρανομίαν».

Γ 3. β. Υπόθεση: εἰ αὐτόν ἐξελάσειαν (εἰ + ευκτική)

Απόδοση: νομίσαντες πρώτοι ἂν εἶναι (Εἰδικό δυνητικό απαρέμφατο)

Εἶδος: Εξαρτημένος υποθετικός λόγος που δηλώνει την απλή σκέψη του λέγοντος με εξάρτηση από τη μτχ. δοξαστικού ρήματος «νομίσαντες».

ΣΥΝ(+)ΕΡΓΑΣΙΑ